

KS. TOMASZ KARPETA*

KRAKÓW

ODPOWIEDZIALNOŚĆ POSTULATORA ZA PRZYGOTOWANIE FAZY WSTĘPNEJ DOCHODZENIA DIECEZJALNEGO W POSTĘPOWANIU KANONIZACYJNYM

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2017.048>

WPROWADZENIE

Według ustawodawstwa Jana Pawła II dochodzenie diecezjalne dotyczące sług Bożych i beatyfikowanych prowadzi specjalnie powołany w diecezji trybunał. Należy do niego powód, postulator, biskup diecezjalny i jego delegat, promotor sprawiedliwości, biegli i notariusze. Mówimy oczywiście o tych osobach, które spełniają funkcje urzędowe w tym dochodzeniu.

Dochodzenie diecezjalne w procesie kanonizacyjnym jest bardzo ważne, gdyż ono decyduje o dalszych etapach postępowania, a nawet o jego ostatecznym rezultacie. Dlatego powinno być starannie przygotowane i przeprowadzone z zachowaniem przepisów prawa.

* Ks. Tomasz Karpeta, doktorant Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (tomaszkarpeta@o2.pl).

Chcemy w tym artykule przyjrzeć się szczegółowo tylko jednej z osób biorących udział w procesie kanonizacyjnym, postulatorowi, jego uprawnieniom i obowiązkom i wykazać jego odpowiedzialność w fazie przygotowania dochodzenia. Przyjrzymy się zmianom, jakie dało nowe prawo kompetencjom postulatora, za jakie konkretne akty w przygotowaniu postępowaniu odpowiada postulator jako przedstawiciel powoda. Zastanowimy się również, czy postulatorem w sprawie może być powód, czy postulator może być świadkiem w procesie oraz na ile jego zdanie wpływa na pewność moralną co do rozpoczęcia procesu. Obowiązki postulatora wyznaczają *Normy*¹ Kongregacji z 1983 roku, jednakże są one niejednokrotnie zbyt ogólnie podane. Poszukując precyzyjnych odpowiedzi na wątpliwe przepisy *Norm* przy zadaniach postulatora, będziemy powoływać się na inne obowiązujące akty prawne Kongregacji i obecną praktykę.

POWÓD

Procesy beatyfikacyjne i kanonizacyjne są przeprowadzane na wzór procesu spornego, w którym biorą udział dwie przeciwne strony. Jedna z nich dla lepszego wyświetlenia sprawy występuje z zarzutami przeciwko świętości, cnotom i cudom sługi Bożego, druga zaś przy pomocy świadków i dokumentów stara się udowodnić istnienie rozgłosu świętości, heroizmu cnót i prawdziwość cudów zdziałanych za pośrednictwem sługi Bożego. Stroną wysuwającą zarzuty jest promotor sprawiedliwości, stroną broniącą i troszczącą się o proces jest postulator².

Powód sprawy kanonizacyjnej to osoba fizyczna lub prawna w Kościele, która ją popiera i bierze na siebie obowiązek pokrycia kosztów³.

¹ Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, *Norme servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* 1983, AAS 75 (1983). Tłum. polskie: *Normy dotyczące spraw kanonizacyjnych, które winny być zachowane w dochodzeniu diecezjalnym*, „Prawo Kanoniczne” 27 (1984) 3–4, s. 283–289.

² Por. H. Misztal, *Causae historicae w postępowaniu beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym*, Lublin 1981, s. 121.

³ Por. Joannes Paulus II, *Constitutio Apostolica Divinus Perfectionis Magister* 1, 2, 5 1983, AAS 75(1983) 349–355. Tłum. polskie w: H. Misztal, *Komentarz do Konstytucji Apostolskiej „Divinus Perfectionis Magister”*, Lublin 1987.

W art. 9 *Instrukcji*⁴ jest mowa o powodzie w sprawach wyznawców i męczenników, z czego nie wynika, że powód nie występuje także w sprawie udowodnienia cudów. Zatem powodem może być każdy wierny lub jakaś kościelna osoba prawna, tak jak instytut zakonny, stowarzyszenie życia apostołskiego, diecezja, parafia, stowarzyszenie wiernych. *Normy* mówią wyraźnie o wiernych Kościoła, czy to pojedynczych, czy też zrzeszonych. *Instrukcja* podkreśla, że powodem sprawy może być osoba fizyczna, czyli każda, która należy do Ludu Bożego, a zgodnie z kanonem 204 § 1 KPK – jest ochrzczona. Wydaje się więc rzeczą mało prawdopodobną, aby ktoś deklarujący się jako niewierzący pełnił rolę powoda w postępowaniu kanonizacyjnym⁵. Powód zazwyczaj sam nie prowadzi sprawy, ale mianuje postulatora, po uprzedniej aprobacie biskupa diecezjalnego⁶.

Podkreślić należy, iż sam powód powinien najpierw otrzymać zatwierdzenie władzy kościelnej, tj. biskupa diecezjalnego, który jest kompetentny do prowadzenia sprawy⁷.

W związku z postanowieniem kanonu 1481 § 1 KPK, w którym czytamy, że „strona może swobodnie ustanowić sobie adwokata i pełnomocnika; lecz poza wyjątkami określonymi w §§ 2 i 3, może także występować i odpowiadać osobiście, chyba że sędzia uzna posługę pełnomocnika lub adwokata za konieczną”, Henryk Misztal stawia pytanie, czy powód może być postulatorem. Odpowiada, że wydaje się, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby w tym przypadku, gdy osoba jest powodem, mogła też, po zatwierdzeniu przez biskupa lub Kongregację, pełnić funkcję postulatora⁸. W dawnym prawie taki był przepis wyraźnie zawarty w kanonie 2004, § 1. Gdy biskup diecezjalny chce prowadzić osobiście daną sprawę,

⁴ Por. Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, *Sanctorum Mater*, AAS 99(2007) 465–517. Tłum. Polskie w: H. Misztal, *Sanctorum Mater – Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych – Komentarz*, Lublin 2008.

⁵ *Sanctorum Mater* art. 10 § 1, 10 § 2; F. Bączkiewicz, *Prawo kanoniczne*, Kraków 1933, t. II, s. 523.

⁶ Por. *Normy*, n. 1b. Powód prowadzi sprawę przez prawnie ustawionego postulatora. *Sanctorum Mater* art. 11 § 1, 11 § 2.

⁷ *Normy*, n. 1a. Sprawę kanonizacyjną prowadzi powód; do spełnienia tego obowiązku może być dopuszczony przez Władzę Kościelną każdy z Ludu Bożego, osobiście czy też jakaś grupa wiernych.

⁸ Por. H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, Lublin 2003, s. 213.

to jest wskazane, aby rolę powoda objęła diecezja jako osoba prawna. Także Konferencja Episkopatu danego kraju może pełnić rolę powoda. W takim wypadku jej przewodniczący wyznacza postulatora, który zwraca się do kompetentnego biskupa o zatwierdzenie⁹. Powód czuwa nad przebiegiem postępowania, ale rzadko się zdarza, aby sam prowadził sprawę. Najczęściej powód ustanawia swego urzędowego przedstawiciela, którym jest postulator¹⁰.

USTANOWIENIE POSTULATORA

Postulatora ustanawia powód przez udzielenie mu pełnomocnictwa, zredagowanego według przepisów prawa. Warto podkreślić, że powód powinien uzyskać aprobatę biskupa na ustanowienie pełnomocnictwa dla konkretnego postulatora na terenie danej diecezji. Nominację przedstawia się biskupowi, aby móc otrzymać od niego *nihil obstat*¹¹. KPK zezwala stronie w kanonie 1481 §1 na swobodne ustanowienie pełnomocnictwa. Każdy może ustanowić tylko jednego pełnomocnika, który z kolei nie może być zastąpiony innym, chyba że otrzymał wyraźne zezwolenie mocodawcy¹². W postępowaniu kanonizacyjnym na terenie diecezji istotnie działa tylko jeden pełnomocnik powoda, który jest popularnie zwany postulatorem diecezjalnym. Jeżeli sprawa i jej okoliczności tego wymagają, to postulatorowi zgodnie z *Normami* „przysługuje prawo wyręczania się wicepostulatorami, ustalonymi przez prawne pełnomocnictwo za zgodą powoda sprawy”¹³. Postulator w mianowaniu swego zastępcy ma prawo udzielania mu instrukcji, wskazówek, pouczeń, napomnień, a nawet stosowania sankcji karnych, aż do usunięcia ze stanowiska. Jeżeli postulator główny umrze lub ustąpi z urzędu, wówczas wicepostulatorzy mają

⁹ *Normy*, n. 1b.

¹⁰ Por. H. Misztal, *Komentarz do Konstytucji Apostolskiej „Divinus Perfectionis Magister”*, Lublin 1987, s. 93; *Sanctorum Mater* art. 12 § 1.

¹¹ Por. *Normy*, n. 2a. Postulatora ustanawia powód za pomocą udzielenia mu pełnomocnictwa, zredagowanego według przepisów prawa i za aprobatą Biskupa; *Sanctorum Mater* art. 13 § 1.

¹² Por. kan. 1482 § 1.

¹³ *Normy*, n. 4.

otrzymać od nowego postulatora potwierdzenie swego pełnomocnictwa¹⁴. W sprawie prowadzonej w Kongregacji Rzymskiej działa inny postulator, zwany rzymskim, który jest mianowany do prowadzenia tam sprawy. *Normy* w n. 3a mówią, kto może zostać mianowanym postulatorem. Czytamy w niej: „Urząd postulatora mogą pełnić kapłani, członkowie instytutów życia konsekrowanego i laicy”. Dalej czytamy, jakie kwalifikacje powinien mieć postulator. Wymienia się: „aby był biegły w teologii, prawie kanonicznym i historii, a także byleby znał praktykę Kongregacji”. Instrukcja żąda już nie biegłości, ale ekspertów¹⁵. Kanoniści domagają się wiedzy teologicznej, aby mógł znać się na dowodzeniu cnót, heroiczności życia służi Bożego, by dobrze się orientował w przepisach proceduralnych procesów beatyfikacyjnych, które musi prowadzić, a nadto winien mieć pewien zasób wiadomości medycznych, aby umiał wybierać prawdziwe i godne uwagi cuda do badania przez biegłych ekspertów. Oprócz wiedzy wymaga się też, aby postulator, jak każdy pełnomocnik był pełnoletni i odznaczał się nienaruszoną sławą¹⁶.

W postępowaniu kanonizacyjnym postulator powinien odznaczać się pewnymi zaletami moralnymi, przy pomocy których może on dobrze spełniać swoją rolę. A więc: roztropnością, pilnością, gorliwością o chwałę Bożą i uczciwością w prowadzeniu sprawy¹⁷. Musi on być także przekonany o słuszności sprawy, ale nie może zabiegać też za wszelką cenę o doprowadzenie jej do pomyślnego zakończenia¹⁸. Zapytany urzędowo, będzie mówił prawdę, nie będzie wpływał na świadków czy na członków trybunału, nie będzie podstępnie przewlekał sprawy i nie uczyni niczego, co naruszałoby szczerą prawdę¹⁹.

¹⁴ Por. J. Zubka, *Proces beatyfikacyjny i kanonizacyjny*, Warszawa 1969, s. 91.

¹⁵ *Sanctorum Mater* art. 12 § 4. Postulator winien być ekspertem w teologii, prawie kanonicznym i historii,

a także znać styl postępowania Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych.

¹⁶ Por. kan. 1483.

¹⁷ Por. F. Veraja, *Le cause di canonizzazione dei Santi commento alla legislazione e guida pratica*, Città del Vaticano 1992, s. 33–34.

¹⁸ Por. W. Padacz, *Kłopotliwy obowiązek postulatora*, „Homo Dei” 35 (1966), s. 124.

¹⁹ Por. E. Zarosa, *Rola postulatora w sprawach kanonizacyjnych według ustawodawstwa Jana Pawła II*, Lublin–Zamość–Sandomierz 1999, s. 172.

Obecne prawo wprowadziło ogromną zmianę, gdy chodzi o postulatora, bo oprócz kapłanów mogą być postulatorami także zakonnicy i zakonnice oraz osoby świeckie, tak mężczyźni, jak i kobiety. Kanoniści twierdzą, że będzie to wielkie ułatwienie dla spraw prowadzonych przez zakony żeńskie. Postulator powinien być ustanawiany tylko dla jednej sprawy, ale może się zdarzyć, iż jeden postulator prowadzi kilka spraw²⁰. Oczywiście, co się z tym wiąże, musi mieć dla nich osobne pełnomocnictwa²¹.

Instytut zakonny czy stowarzyszenie życia apostołskiego zazwyczaj ustanawia jednego postulatora dla wszystkich spraw swego stowarzyszenia, zwanego postulatorem generalnym. Powinien być uprawniony przez najwyższe władze zakonne²².

Kodeks z 1917 roku nakazywał postulatorowi w kanonie 2247 § 1 złożyć przysięgę *De calumnia*, w której przed Bogiem, Kościołem i sumieniem oświadcza, że wszystko, co będzie w jego mocy, wykona w sprawie zebrania pism, doprowadzenia świadków, badania faktów i niczego w tym względzie nie zaniecha. *Postulatorum vademecum* z 1985 roku przewiduje również złożenie przysięgi przez postulatora na wzór dawnej *de calumnia vitanda*, a mianowicie: będzie postępował uczciwie, nie będzie wpływał na świadków, nie będzie celowo przewlekał sprawy i wyrzeka się wszelkiego podstępstwa i nieuczciwości²³.

OBOWIAZKI I UPRAWNIENIA

Postulator powinien zamieszkać na terenie diecezji biskupa kompetentnego do prowadzenia sprawy. *Normy* mówią, że w momencie zakończenia sprawy na terenie diecezji akta zostaną przesłane do Kongregacji, to postulator po zatwierdzeniu przez dykasterię powinien na stałe zamieszkać w Rzymie²⁴. Jest on wtedy zobowiązany do prowadzenia

²⁰ Por. *Sanctorum Mater* art. 49. Nie należy jednemu urzędnikowi powierzać kilku zadań w tym samym dochodzeniu.

²¹ Por. H. Misztal, *Causae historicae*, s. 63.

²² Por. E. Zarosa, *Rola postulatora*, s. 126.

²³ Por. tamże, s. 113.

²⁴ *Normy*, n. 2b. Jeśli sprawa jest już prowadzona w Kongregacji, postulator powinien mieć stałe zamieszkanie w Rzymie.

wszystkich rozmów na temat sprawy, którą prowadzi w Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych.

Instrukcja w art. 15 § 1 i 15 § 2 podaje bardzo praktyczną wskazówkę służącą bliższemu kontaktowi postulatora w diecezji, czy eparchii z biskupem i trybunałem. Winien on mianowicie rezydować na jej terenie. Dotychczas prawo nie precyzowało tak wyraźnie tego obowiązku²⁵. Czytamy również w art. 16, że postulator fazy rzymskiej nie może wyręczać się wicepostulatorem w kontaktach z Kongregacją²⁶.

Wymaga się, aby postulator rzymski był aprobowany przez Kongregację. Wystawia on pełnomocnictwo wicepostulatorowi, który działa w dalszym ciągu na terenie diecezji. Bywa on wtedy nazywany postulatorem diecezjalnym²⁷.

Do obowiązków postulatora należy przede wszystkim przeprowadzenie wstępnego sprawdzenia warunków do rozpoczęcia sprawy, tj. do zebrania wiadomości na temat opinii świętości, życia sługi Bożego, aktualności danej sprawy dla życia Kościoła i ewentualnych przeszkód²⁸. O tym wszystkim postulator jest zobowiązany, zgodnie z *Normą* n. 3b, poinformować biskupa diecezjalnego jeszcze przed rozpoczęciem sprawy²⁹. Jest on pierwszym współpracownikiem biskupa i pośrednio współpracownikiem Kongregacji w poszukiwaniu prawdy o słudze Bożym³⁰.

Do jego podstawowych obowiązków należy zorganizowanie archiwum postulatorskiego. Gromadzi się tam nie tylko dokumenty urzędowe, ale także pisma sługi Bożego, rękopiśmienne i drukowane, co go upodabnia także do biblioteki, oraz gromadzi pamiątki po słudze Bożym, co je

²⁵ Por. *Sanctorum Mater* art. 15 §1, 15 § 2.

²⁶ Por. tamże, art. 16.

²⁷ Por. *Normy*, n. 4.

²⁸ Por. *Sanctorum Mater* art. 17 § 1. Postulator prowadzi przede wszystkim poszukiwania na temat życia sługi Bożego, które są użyteczne do poznania opinii świętości lub męczeństwa, opinii znaków i waloru eklezjalnego sprawy.

²⁹ *Normy*, n. 3b. Do postulatora przede wszystkim należy przeprowadzenie poszukiwań odnośnie do życia sługi Bożego, o którego chodzi, także opinia świętości, jak również ważność sprawy dla życia Kościoła i poinformowanie o tym biskupa.

³⁰ Por. *Sanctorum Mater* art. 17 § 2, 8 § 1; M. Machejek, W. Padacz, *Sprawy beatyfikacyjne na terenie diecezji*, Poznań 1956, s. 126.

upodabnia do muzeum³¹. W tym szerokim rozumieniu archiwum może się mieścić w osobnym pomieszczeniu, odpowiednio zabezpieczonym lub przynajmniej w większej szafie, która ma dobre zamknięcie, a klucz znajduje się u postulatora³². *Normy* polecają, aby po pozytywnych ocenach cenzorów teologów biskup polecił zebrać wszystkie pisma sługi Bożego, jeszcze niewydane drukiem, oraz wszystkie dokumenty rękopiśmienne czy drukowane dotyczące sprawy. W praktyce zbieranie rozpoczyna postulator, choćby dla przekonania się, czy może wystąpić do biskupa diecezjalnego o rozpoczęcie procesu³³. Normalnie jednak przed jego rozpoczęciem biskup, na wniosek postulatora, powinien powołać komisję biegłych w dziedzinie archiwistyki i historii³⁴. Jeśli wystąpiłyby jakieś ewentualne przeszkody, to do postulatora należy złożenie wyjaśnień. Gdy nastąpi wstępne zakończenie czynności, biskup informuje go o decyzji prowadzenia lub zaniechania sprawy³⁵.

Obowiązkiem postulatora jest również przedstawić trybunałowi liczbę świadków, a w czasie procesu postulator prosi o przesłuchanie świadków i prosi biskupa lub wikariusza sądowego o ich przesłuchanie. Gdyby zaistniała obawa, że świadek może umrzeć przed rozpoczęciem procesu, postulator powinien zadbać o wcześniejsze ich przesłuchanie na wieczną rzecz pamiątkę (*ad perpetuam rei memoriam*)³⁶, które powinno być oświadczone na piśmie przez świadków i potwierdzone przez samego postulatora lub innego notariusza publicznego³⁷.

³¹ Por. J. Szymański, *Nauki pomocnicze do historii*, Warszawa 1976, s. 425–426.

³² Por. G. Bartoszewski, *Archiwum postulacji*, „Prawo kanoniczne” 24 (1981) 1–2, s. 272.

³³ Por. E. Zarosa, *Rola postulatora*, s. 43.

³⁴ *Normy*, n. 14. Gdy chodzi o sprawy dawne, powinni brać udział ludzie biegli w naukach historycznych i archiwistyce.

³⁵ *Normy*, n. 12. Jeśli z otrzymanych informacji wynikłyby jakieś przeszkody przeciwne sprawie, to biskup powiadomi o tym postulatora, aby te przeszkody mógł usunąć; *Sanctorum Mater* art. 17 § 3.

³⁶ Por. *Sanctorum Mater* art. 77 § 2.

³⁷ *Normy*, n. 16a. Jeśli przesłuchanie świadków nagli, aby nie zaginęły dowody, mogą oni być przesłuchani, zanim zostanie zakończone zbieranie dokumentów; por. Konstytucja, n. 2.4.

Kongregacja zaznacza także, że przed procesem nie należy udostępniać świadkom pytań dla nich ułożonych³⁸. Sam postulator według *Norm* nie powinien być i nie może być świadkiem w sprawie, którą prowadzi³⁹. On czuwa nad całym dochodzeniem diecezjalnym w sprawie udowodnienia cnót i przygotowuje także postępowanie w sprawie udowodnienia cudu⁴⁰. Nie powinien uczestniczyć w przesłuchaniu świadków⁴¹. Ten punkt Kongregacja ostatecznie potwierdziła pod sankcją unieważnienia danej sesji. Dalej *Normy* mówią, by dać postulatorowi możliwość przejrzenia akt, aby w razie potrzeby mógł uzupełnić środki dowodowe przez nowych świadków czy dokumenty⁴². *Instrukcja* określa, że powinno się to dokonać dopiero po publikacji akt dochodzenia⁴³.

Postulator powinien się również zatroszczyć, jeśli postępowanie toczy się w kraju języka nieprzyjawanego w Kongregacji, o zatrudnienie tłumaczy akt na język przyjmowany w Kongregacji. On też poszukuje pisarzy do robienia transumptu i odpowiednich osób do porównywania akt oryginalnych i transumptu⁴⁴.

Wreszcie wśród licznych obowiązków postulatora jest jeszcze obowiązek administrowania funduszami przeznaczonymi na prowadzenie sprawy. Administracja funduszami powinna dokonywać się pod ściśle określonymi instrukcjami Stolicy Apostolskiej⁴⁵. Zatem postulator, powinien być także przygotowany pod względem ekonomicznym do administrowania funduszami⁴⁶.

³⁸ Por. *Sanctorum Mater* art. 80 § 1; *Conoscenza degli Interrogatori prima dell'Inchiesta, la decisione della Congregazione del 12 novembre 1999*, Prot. Nr VAR. 4959/99; por. także kan. 1565 § 1 KPK i kan. 1246 § 1 KKKW.

³⁹ *Normy*, n. 20c. Nie można dopuścić do zeznań postulatora sprawy podczas trwania urzędu.

⁴⁰ Por. tamże, n. 33a.

⁴¹ Por. *Sanctorum Mater* art. 94. Mając na uwadze utrwaloną jurysprudencję Kongregacji, postulator lub wicepostulator nie powinien uczestniczyć w sesjach przesłuchania świadków; por. kan. 1559 KPK; kan. 1240 KKKW.

⁴² Por. *Normy*, n. 27c.

⁴³ Por. *Sanctorum Mater* art. 95 § 1. Po publikacji akt dochodzenia powinna być dana postulatorowi możliwość przejrzenia zeznań świadków i dokumentów.

⁴⁴ Por. W. Padacz, *Kłopotliwy obowiązek postulatora*, s. 123.

⁴⁵ *Normy*, n. 3c. Ponadto postulatorowi zleca się według norm ustanowionych przez Kongregację administrowanie funduszem zebranych na prowadzenie sprawy.

⁴⁶ Por. *Sanctorum Mater* art. 18.

Do niego nie należy troska wprost o zbieranie funduszy, ale on powinien wykazać gospodarność, dla jasności wobec biskupa czy też zakonu powinien wszystko dokumentować. Niektórzy autorzy, jak Joachim Bar twierdzą, że postulator jest zobowiązany jeszcze do uiszczenia pewnego wynagrodzenia biegłym cenzorom, historykom, sekretarzom lub pisarzom, o ile nie czynią tego bezinteresownie. Ponadto sam podróżuje, potrzebuje odpowiednich materiałów do kserowania i kopiowania dokumentacji. Postulator w Rzymie ponosi w imieniu powoda koszty otwarcia procesu, przygotowania pozycji, wynagradzania biegłych⁴⁷.

POSTULATOR W DOCHODZENIU DOMNIEMANEGO CUDU

Jeśli powód jest przekonany co do świętości danego kandydata na ołtarze, to winien wybrać człowieka godnego i odpowiednio przygotowanego do pełnienia funkcji postulatora⁴⁸.

On to, przygotowując sesję wstępną, powinien postarać się o wykonanie odpowiednich pieczęci z tytułem sprawy⁴⁹. Powinien zebrać redakcję bibliografii kandydata na ołtarze lub chronologii życia, w której mieszczą się podstawowe dane na temat życia, cnót⁵⁰. Będzie ona przydatna w postępowaniu, ewentualnym szerzeniu znajomości i podtrzymywaniu kultu. Zbiera też potrzebne pisma drukowane, jakie spisał dany kandydat. Powinien powołać cenzorów oraz komisję historyczną celem dokonania kwerendy pism niedrukowanych. Przygotowuje listę świadków, którą może stale uzupełniać, aż do momentu rozpoczęcia sprawy. Gdy jest przekonany o rzetelnych podstawach do rozpoczęcia sprawy, składa formalną prośbę do biskupa o jej rozpoczęcie⁵¹.

⁴⁷ Por. F. Bączkowicz, *Prawo kanoniczne*, Kraków 1958, t. II, s. 306.

⁴⁸ Por. J. R. Bar, *Przygotowania do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego*, „Prawo kanoniczne” 17 (1974) 1–2, s. 230.

⁴⁹ Por. *Postulatorum vademecum, Romae: Studium pro Causis Sanctorum Congregationis* 1984; *Editio altera, Romae: Studium pro Causis Sanctorum Congregationis* 1985, s. 47–68. H. Misztal zamieszcza te formularze w: *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II*, Lublin–Sandomierz 1997, s. 337.

⁵⁰ Por. H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne*, s. 298.

⁵¹ Por. *Sanctorum Mater* art. 36 § 1; W. Padacz, *Czynności poprzedzające rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego w diecezji*, „Ateneum Kapłańskie”, t. 62/1961, s. 173–175.

Postulator adresuje prośbę do kompetentnego biskupa diecezji, w której zwraca się o rozpoczęcie i przeprowadzenie sprawy⁵². A kompetentnym biskupem w tym przypadku jest ten, na terytorium którego nastąpiło cudowne zdarzenie⁵³. Prośbę tę formułuje postulator, jako pełnomocnik powoda. Czasami jednak całe dochodzenie można przenieść na terytorium innego biskupa, np. gdy większość świadków zamieszkuje tę diecezję lub większość dokumentów tam właśnie się znajduje. Z uwagi na to, że dochodzenie na temat domniemanych cudów jest prowadzone oddzielnie od tego na temat cnót lub męczeństwa sługi Bożego, prośba postulatorska o rozpoczęcie powinna być przedłożona oddzielnie⁵⁴. W tej prośbie powinna znajdować się krótka charakterystyka sługi Bożego, powody, jakie skłaniają do rozpoczęcia sprawy, oraz opinia, że sprawa jest aktualna dla Kościoła⁵⁵. Prawo określa czas, w jakim należy złożyć prośbę w sprawach nowych. *Normy* postanawiają, że w sprawach nowych postulator nie może złożyć prośby wcześniej niż 5 lat od śmierci sługi Bożego⁵⁶. Jeżeli zaś prośba jest przedkładana dopiero po 30 latach od śmierci, to kompetentny biskup nie może zgodzić się na rozpoczęcie sprawy, chyba że zostanie przekonany, iż w tym przypadku opóźnienie nie jest skutkiem fałszu i podstępów strony powodowej⁵⁷. Tak prośba, jak i cała dokumentacja (w przypadku domniemanych cudownych uzdrowień są konieczne dokumenty medyczne, kliniczne i rzeczowe)⁵⁸ mają być przesłane do Stolicy Apostolskiej oraz muszą być przygotowane w języku zrozumiałym w Kurii Rzymskiej⁵⁹.

Dalej, gdy chodzi o sprawę cudów, to postulator wybiera takie fakty, które mogą być jego zdaniem przedmiotem dochodzenia diecezjalnego w sprawie udowodnienia cudów. Zbiera on również potrzebną do tego wstępną dokumentację. Jego zadaniem jest zwrócenie się do osoby,

⁵² Por. *Sanctorum Mater* art. 25 § 1, art. 36 § 1; kan. 1501 KPK; kan. 1104 KKKW.

⁵³ Por. *Normy*, n. 5 b. Jeśli chodzi o stwierdzenie jakiegoś faktu jako cudownego, to kompetentny jest biskup, na którego terytorium tenże fakt nastąpił.

⁵⁴ Por. *Sanctorum Mater* art. 36 § 2.

⁵⁵ Por. tamże, art. 37.

⁵⁶ Por. tamże, art. 25 §2; E. Zarosa, *Rola postulatora*, s. 185.

⁵⁷ Por. *Normy*, n. 9; *Sanctorum Mater* art. 26 § 1, § 2.

⁵⁸ Por. *Sanctorum Mater* art. 38 § 2.

⁵⁹ Por. J. R. Bar, *Przygotowania do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego*, s. 26.

która została uzdrowiona, lub takiej, która zna bezpośrednio dany fakt, aby dokonała szczegółowego opisu cudownego zdarzenia⁶⁰. Powinien poznać osobę uzdrowioną i dowiedzieć się od niej, jaki był przebieg choroby, kto ją leczył, jakie lekarstwa i zabiegi były stosowane. Dowiedzieć się, jak osoba chora modliła się i w jakich okolicznościach zdecydowała się prosić o interwencję tego sługi Bożego. Dodatkowo gromadzi pełny komplet dokumentacji medycznej, czyli karty chorobowe, badania lekarskie, analizy, a także relację leczącego daną osobę lekarza. *Normy* mówią, że obowiązkiem postulatora jest przygotować wykaz świadków domniemanego zdarzenia, szczególnie świadków naocznych, ale również tych ze słyszenia⁶¹. Jeśli cudownym zdarzeniem jest uzdrowienie, to należy jako świadków powołać samą rodzinę, lekarzy leczących uzdrowionego, pielęgniarki lub innych, którzy znają to zdarzenie⁶².

Zdarza się także sytuacja, gdy brakuje świadków naocznych, więc przyjmuje się tzw. cuda dawne. Przedstawia się wtedy, oprócz dokumentacji, również świadków ze słyszenia i specjalistów, którzy są kompetentni w danej dziedzinie, o którą chodzi⁶³.

Gdy materiał zgromadzony jest już pełny, to postulator zasięga rady specjalistów w zakresie, w jakim dotyczy zjawiska cudownego. Można przesłać cały materiał do rzymskiego postulatora sprawy, który ma możliwość zasięgnięcia rady u lekarzy wchodzących do Konsulty Medycznej. Gdy dany fakt zostanie przyjęty jako rokujący pozytywne zakończenie, można prosić postulatora rzymskiego o pomoc w ułożeniu pytań⁶⁴.

Normy mówią, że „biskup po otrzymaniu prośby powinien zasięgnąć opinii Konferencji Episkopatu przynajmniej regionalnej, czy

⁶⁰ Por. *Sanctorum Mater* art. 37; H. Misztal, *Podstawy prawne do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 24 (1977) 5, s. 121.

⁶¹ Por. *Normy*, n. 23. Świadkowie w swych zeznaniach, potwierdzonych przysięgą, winni w tym, co twierdzą, opierać się na wiedzy własnej, inaczej ich świadectwo nie ma wartości.

⁶² Por. W. Padacz, *Problem badania cudownych uzdrowień w prawie beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym*, „Prawo Kanoniczne” 8 (1965) 1–2, s. 108–110.

⁶³ Por. *Sanctorum Mater* art. 60; H. Misztal, *Prawo kanonizacyjne według ustawodawstwa Jana Pawła II*, Lublin–Sandomierz 1997, s. 254; F. Bączkiewicz, *Prawo kanoniczne*, Kraków 1958, t. III, s. 310.

⁶⁴ Por. H. Misztal, *Kanonizacja równoznaczna*, „Prawo kanoniczne” 24 (1978) 3–4, s. 213.

słuszne jest rozpoczynanie sprawy⁶⁵. Faktem oczywistym jest to, że zanim to zrobi, sam lub przez swego delegata zorientuje się, czy istnieje realna możliwość pozytywnego ukończenia tej sprawy. Należy zwrócić uwagę, że *Normy* i *Instrukcja* nie mówią o pozwoleniu, ale o opinii Konferencji Episkopatu danego kraju lub przynajmniej Konferencji danego regionu. Biskup musi mieć tę opinię, ale może postąpić według swej roztropności. Można rzec, iż pod tym względem jest zupełnie wolny w podjęciu decyzji⁶⁶. Gdy zostanie udzielona opinia Konferencji Episkopatu, biskup diecezjalny ogłasza swoją intencję rozpoczęcia sprawy⁶⁷.

Gdyby biskup z racji jakichś przeszkód w sprawie doszedł do wniosku, iż nie można jej rozpocząć, informuje o tym postulatora, powierzając mu zadanie usunięcia danych przeszkód. Zadaniem postulatora jest podjęcie próby wyjaśnienia kłopotliwego przypadku. „Jeśli przeszkoda nie została usunięta i dlatego biskup orzeknie, że sprawa nie powinna być dopuszczona, powiadomi o tym postulatora i poda racje tej decyzji⁶⁸. Jeżeli ordynariusz jednak byłby zdecydowany, to występuje do Stolicy Apostolskiej o udzielenie *nihil obstat*⁶⁹.

Po wypełnieniu przygotowań, o których była już mowa, i po otrzymaniu *nihil obstat* z Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych kompetentny biskup diecezjalny lub inny hierarcha zrównany z nim w prawie podejmuje decyzję o wszczęciu właściwego procesu beatyfikacyjnego. W tym celu gromadzi się w oznaczonym miejscu i czasie, razem z trybunałem i postulatorem sprawy⁷⁰. Prawo nie przewiduje specjalnego dekretu, jeśli chodzi o rozpoczęcie sprawy. Jednakże stosownym będzie, jeśli biskup wyda taki dekret, w którym informuje, że przyjął i akceptuje prośbę postulatora i rozpoczyna sprawę. Akt ten oznacza, że istnieją solidne podstawy do rozpoczęcia sprawy.

⁶⁵ *Normy*, n. 11 a; *Sanctorum Mater* art. 41 § 1.

⁶⁶ Por. W. Padacz, *Proces beatyfikacyjny w świetle najnowszych dekretów Stolicy Apostolskiej*, „Prawo Kanoniczne” 14 (1971) 1–2, s. 379.

⁶⁷ Por. *Sanctorum Mater* art. 43 § 1.

⁶⁸ *Normy*, n. 12 b; *Sanctorum Mater* art. 40 § 2, art. 44 § 1.

⁶⁹ Por. E. Zarosa, *Rola postulatora*, s. 186.

⁷⁰ Por. *Sanctorum Mater* art. 85 § 1.

W tym miejscu kończą się zadania, jakie prawo stawia wobec postulatora we wstępnym przygotowaniu, a rozpoczyna się jego rola w zasadniczym etapie procesu kanonizacyjnego.

ZAKOŃCZENIE

Analizując poszczególne dokumenty Kongregacji do Spraw Kanonizacyjnych, które przygotowane zostały dla prowadzenia spraw kanonizacyjnych w diecezji, możemy jednoznacznie stwierdzić, że każda z osób należących do trybunału diecezjalnego spełnia ważną funkcję w przeprowadzeniu całego dochodzenia diecezjalnego. Powód jest tym, który popiera sprawę kanonizacyjną. Dalej biskup lub jego delegat faktycznie pełni rolę sędziego, przesłuchuje, wydaje dekrety, podejmuje ostateczną decyzję. W postępowaniu występuje promotor sprawiedliwości, który stoi na straży zachowania przepisów prawa kanonizacyjnego. Wśród osób biorących udział w każdym procesie występują także różnego rodzaju specjaliści i biegli sędowi. Jednakże zauważamy, jakże ważną i niezwykle odpowiedzialną jest rola postulatora, czyli pełnomocnika powoda w sprawie.

W niniejszym artykule podjęliśmy temat jego zadań we wstępnym etapie rozpoznania oraz dochodzenia do pewności moralnej słuszności sprawy. Obecne prawo wprowadziło ogromną zmianę, gdyż oprócz kapłanów postulatorami mogą być także zakonnicy i zakonnice oraz osoby świeckie, tak mężczyźni, jak i kobiety. Nowe prawo daje też możliwość, aby funkcję postulatora pełnił sam powód, który dał początek sprawie. To do obowiązków postulatora należy przede wszystkim przeprowadzenie wstępnego sprawdzenia warunków do rozpoczęcia sprawy, tj. do zebrania wiadomości na temat życia, cudów, opinii świętości sługi Bożego, aktualności danej sprawy dla życia Kościoła i ewentualnych przeszkód. On wybiera cud, który później będzie przedmiotem dowodzenia, oraz przygotowuje listę świadków, ale sam nie może być ani świadkiem w procesie, ani też brać udziału w przesłuchiowaniach owych świadków. Gdy pojawiają się jakieś wątpliwości przy zbieraniu informacji o kandydacie na Ołtarze, jest odpowiedzialny za ich przekazanie kompetentnej władzy oraz wyjaśnianie, podejmując drogę współpracy z biskupem diecezjalnym na terenie, gdzie

prowadzona jest sprawa. Jest on bowiem pierwszym współpracownikiem biskupa i pośrednio współpracownikiem Kongregacji w poszukiwaniu prawdy o słudze Bożym.

Analizując dokumenty Kongregacji oraz obecną praktykę przy prowadzeniu procesów, można jednoznacznie stwierdzić, że to od zaangażowania postulatora i efektów jego rzetelnej pracy zależy to, czy i kiedy będzie można rozpocząć proces kanonizacyjny kandydata do świętości.

Streszczenie. Artykuł podejmuje temat obowiązków postulatora we wstępnym etapie przygotowania do rozpoczęcia procesu kanonizacyjnego na szczeblu diecezjalnym. To na nim spoczywa odpowiedzialność rzetelnego zebrania informacji o kandydacie do świętości, które mają dać pewność moralną do wszczęcia postępowania kanonizacyjnego przez kompetentnego biskupa.

Dochodzenie diecezjalne jest bardzo ważne, gdyż to ono decyduje o dalszych etapach postępowania, a nawet o jego ostatecznym rezultacie. Dlatego powinno być starannie przygotowane i przeprowadzone z zachowaniem przepisów prawa. W niniejszej pracy wykazano zadania i kompetencje postulatora wynikające z Kanonów Kodeksu Prawa Kanonicznego, Konstytucji Apostolskiej *Divinus Perfectionis Magister*, Norm Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych oraz Instrukcji *Sanctorum Mater*, wydanej przez Kongregację Spraw Kanonizacyjnych, jakie należy stosować przy prowadzeniu dochodzenia przez biskupa w sprawach kanonizacyjnych.

Słowa kluczowe: postulator; beatyfikacja; kanonizacja; dochodzenie diecezjalne.

Summary. Responsibility of the Postulator for the Preparation of the Initial Phase of the Diocesan Inquiry in the Proceedings Canonization. The article discusses the responsibilities of a postulator in the initial stage of the preparation to the commencement of the canonization process. It is his responsibility to earnestly collect information about the candidate for sainthood, which would provide the moral certainty, to initiate the canonization proceedings by a competent bishop.

Diocesan investigation is very important, since it decides on the next stages of the investigation and even about its final result. Therefore, it should be carefully prepared and conducted in accordance with the law. This article demonstrates the responsibilities and competences of a postulator, resulting from the Code of Canon Law, the Apostolic Constitution *Divinus Perfectionis Magister*, the Norms of the Congregation for the Causes of Saints, and the Instructions of *Sanctorum Mater*, issued by the Congregation for the Causes of Saints, which should be applied during the investigation conducted by the Bishop in the causes of saints.

Key words: postulator; beatification; canonization; diocesan inquiry.

BIBLIOGRAFIA

- Bar, J., *Przygotowania do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego*, „Prawo Kanoniczne” 17 (1974) 1–2, s. 26, 230.
- Bartoszewski, G., *Archiwum postulacji*, „Prawo Kanoniczne” 24 (1981) 1–2, s. 272.
- Bączkiewicz, F., *Prawo kanoniczne*, Kraków 1933, t. II.
- Bączkiewicz, F., *Prawo kanoniczne*, Kraków 1958, t. III.
- Codex canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus. Kodeks kanonów Kościołów Wschodnich*, Wydawnictwo Gaudium, Lublin 2002.
- Codex Iuris Canonici auctoritate Joannis Pauli PP. II promulgatus. Kodeks Prawa Kanonicznego*, przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Pallottinum 1984.
- Conoscenza degli Interrogatori prima dell’Inchiesta, la decisione della Congregazione del 12 novembre 1999*, Prot. Nr VAR. 4959/99.
- Joannes Paulus II, *Constitutio Apostolica Divinus Perfectionis Magister* 1983, AAS 75 (1983), 349–355.
- Machejek, M., Padacz, W., *Sprawy beatyfikacyjne na terenie diecezji*, Poznań 1956.
- Miształ, H., *Causae historicae w postępowaniu beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym*, Lublin 1981.
- Miształ, H., *Kanonizacja równoznaczna*, „Prawo Kanoniczne” 24 (1978) 3–4, s. 213.
- Miształ, H., *Komentarz do Konstytucji Apostolskiej „Divinus Perfectionis Magister”*, Lublin 1987.
- Miształ, H., *Podstawy prawne do rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne”, 24 (1977) 5, s. 121.
- Miształ, H., *Prawo kanonizacyjne*, Lublin 2003.
- Miształ H., *Sanctorum Mater – Instrukcja Kongregacji Spraw Kanonizacyjnych o prowadzeniu dochodzenia diecezjalnego lub eparchialnego w sprawach kanonizacyjnych –Komentarz*, Lublin 2008.
- Padacz, P., *Czynności poprzedzające rozpoczęcie procesu beatyfikacyjnego w diecezji*, „Aetneum Kapłańskie”, t. 62/1961, s. 173–175.
- Padacz, W., *Kłopotliwy obowiązek postulatora*, „Homo Dei” 35 (1966), s. 123–124.
- Padacz, W., *Postulator w procesie beatyfikacyjnym*, „Prawo Kanoniczne” 5 (1962) 1–2, s. 167–176.
- Padacz, W., *Problem badania cudownych uzdrowień w prawie beatyfikacyjnym i kanonizacyjnym*, „Prawo Kanoniczne” 8 (1965) 1–2, s.108–110.
- Padacz, W., *Proces beatyfikacyjny w świetle najnowszych dekretów Stolicy Apostolskiej*, „Prawo Kanoniczne” 14 (1971) 1–2, s. 139.
- Postulatorum vademecum, Romae: Studium pro Causis Sanctorum Congregationis* 1984; *Editio altera, Romae: Studium pro Causis Sanctorum Congregationis* 1985.
- Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, Norme servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* 1983, AAS 75 (1983), s. 369–404.

- Sacra Congregatio pro Causis Sanctorum, *Sanctorum Mater – Istruzione per lo svolgimento delle Inchieste diocesane o eparchiali nelle Cause dei Santi*, AAS 99 (2007), 465–517.
- Szymański, J., *Nauki pomocnicze do historii*, Warszawa 1976.
- Veraja, F., *Le cause di canonizzazione dei Santi commento alla legislazione e guida pratica*, Città del Vaticano 1992.
- Zarosa, E., *Rola postulatora w sprawach kanonizacyjnych według ustawodawstwa Jana Pawła II*, Lublin–Zamość–Sandomierz 1999.
- Zubka, J., *Proces beatyfikacyjny i kanonizacyjny*, Warszawa 1969.